

Memo Note

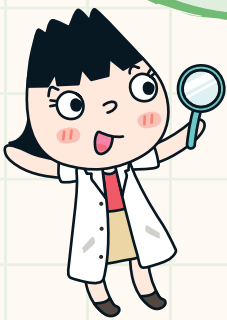

ชีววิทยา

ม.4-5-6

เตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย

ฉบับสมบูรณ์

เนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย ตอบเร็ว มั่นใจ!

- ✓ โน้ตสรุปเนื้อหาชีววิทยา ม.4-5-6 ที่ออกสอบบ่อยอย่างครบถ้วน จบในเล่มเดียว
- ✓ ไฮไลต์ทุกเรื่องสำคัญ พร้อมเทคนิคการทำโจทย์ ง่าย ทำข้อสอบได้รวดเร็ว
- ✓ อ่านง่าย เข้าใจเร็ว ด้วย Mind Map, ตารางสรุป และรูปภาพประกอบ 4 สี สวยงาม
- ✓ มั่นใจ! ใช้เรียน ใช้สอบ และเตรียมความพร้อมสอบเข้ามหาวิทยาลัย

Memo Note

ชีววิทยา

ม.4-5-6

เตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย

ฉบับสมบูรณ์

Memo Note จีววิทยา ม.4-5-6 เตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย ฉบับสมบูรณ์

ผู้เขียน	ทิมทิวเตอร์
บรรณาธิการ	พิมพ์ชนก อินอ่ำ, นัฐพล วงศ์สัมพันธ์กุล
ผู้ตรวจทาน	วรรณพงษ์ สุทธิเวสไน์วารกุล, สมจิตต์ สมปอง
และพิสูจน์อักษร	
ราคา	199 บาท
ISBN	978-616-381-431-9
จัดทำโดย	บริษัท อินส์ปัล จำกัด
	สำนักพิมพ์ Life Balance 379/13 เอกมัยคอมเพล็กซ์ ถนนสุขุมวิท 63 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทร. 08- 4875-5868, 08-9200-1303 E-mail : dp_publish@hotmail.com www.inspal.co.th
จัดจำหน่ายโดย	บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน) เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้ เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260 โทร. 0-2826-8000 โทรสาร 0-2826-8999 www.se-ed.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ทิมทิวเตอร์.

Memo Note จีววิทยา ระดับ ม.4-5-6 เตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย ฉบับสมบูรณ์.--

กรุงเทพฯ : อินส์ปัล, 2567.

140 หน้า.

1. จีววิทยา -- การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา). 2. จีววิทยา -- ข้อสอบและเฉลย . I. ชื่อเรื่อง.

570.76

ISBN 978-616-381-431-9

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ทำซ้ำ
ทำสำเนา ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของหนังสือนี้ หรือนำไปเผยแพร่ในช่องทาง
ต่างๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากทางบริษัทเป็นลายลักษณ์อักษร
โลโก้ เครื่องหมายการค้า ชื่อของสินค้าและบริการที่อ้างถึง เป็นของบริษัทนั้นๆ

ชีววิทยาเป็นศาสตร์สำคัญทางด้านวิทยาศาสตร์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตบนโลก ทั้งมนุษย์ สัตว์ และพืชทุกชนิด ตั้งแต่ระดับอะตอมที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน โดยอาศัยเหตุและผล รวมทั้งกระบวนการความคิดและการศึกษาทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต

หนังสือ **Memo Note ชีววิทยา ม.4-5-6 เตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย ฉบับสมบูรณ์** เล่มนี้ สรุปรูปเนื้อหาที่สำคัญของวิชาชีววิทยา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับล่าสุด) โดยเรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบที่อ่านเข้าใจง่าย ผ่าน Mind Map ตาราง และภาพประกอบสีสดใส การนำเสนอในรูปแบบนี้จะทำให้ผู้อ่านจับประเด็นสำคัญ และจดจำจากภาพ และสัจจนเข้าใจเนื้อหาวิชาชีววิทยาได้ง่ายยิ่งขึ้น และพร้อมสำหรับการสอบในชั้นเรียน การสอบแข่งขันใน โครงการต่างๆ และเตรียมความพร้อมสำหรับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้อย่างมั่นใจ

สำนักพิมพ์ Life Balance

สารบัญ

บทที่ 1

เซลล์

10

เซลล์ (Cell)

10

องค์ประกอบสำคัญของเซลล์

12

การลำเลียงสารเข้าและออกเซลล์

16

การแบ่งเซลล์ (Cell division)

18

บทที่ 2

สารชีวโมเลกุล

20

คาร์โบไฮเดรต (Carbohydrate)

20

โปรตีน (Protein)

21

ไขมัน (Lipid)

22

กรดนิวคลีอิก (Nucleic acid)

23

บทที่ 3

การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม

26

โครโมโซม (Chromosome)

26

ยีน (Gene)

26

ความแปรผันทางพันธุกรรม (Genetic variation)

27

ความผิดปกติทางพันธุกรรม

27

พันธุประวัติ (Pedigree)

28

พันธุกรรมของหมู่เลือด ABO

30

ขั้นตอนการสร้างโปรตีนจากดีเอ็นเอ

30

การกลายพันธุ์ (Mutation)

33

บทที่ 4

เทคโนโลยีชีวภาพ

34

การหมักและการดอง

34

พันธุวิศวกรรม (Genetic engineering)

34

การโคลน (Cloning)

35

การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

35

ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA fingerprint)

36

บทที่ 5	การหายใจระดับเซลล์	37
	แบบใช้ออกซิเจน (Aerobic respiration)	37
	แบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic respiration)	38
บทที่ 6	วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตและความหลากหลายทางชีวภาพ	39
	หลักฐานที่สนับสนุนวิวัฒนาการ	39
	ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolution theory)	39
	พันธุศาสตร์ประชากร	40
	การกำเนิดของสปีชีส์	42
	อนุกรมวิธาน (Taxonomy)	43
	อาณาจักร (Kingdom)	44
บทที่ 7	เนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิต	49
	เนื้อเยื่อบุผิว (Epithelium tissue)	49
	เนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (Connective tissue)	49
	เนื้อเยื่อกล้ามเนื้อ (Muscle tissue)	50
	เนื้อเยื่อประสาท (Nervous tissue)	50
บทที่ 8	ระบบย่อยอาหาร	51
	กระบวนการย่อยอาหาร	51
	อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับระบบย่อยอาหาร	51
	การย่อยอาหารของสัตว์	56
บทที่ 9	ระบบหมุนเวียนเลือด	58
	ประเภทระบบหมุนเวียนเลือด	58
	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับระบบหมุนเวียนเลือด	58
บทที่ 10	ระบบภูมิคุ้มกัน	62
	กลไกการป้องกันและกำจัดเชื้อโรค	62
	กลไกการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน	63
	การสร้างภูมิคุ้มกัน	64
	โรคเกี่ยวกับความผิดปกติของระบบภูมิคุ้มกัน	65
	ระบบน้ำเหลือง	66

บทที่ 11**ระบบจับถ่ายและการรักษาคุณภาพ****68**

อวัยวะสำคัญในระบบจับถ่าย	68
การทำงานของหน่วยไต	68
การจับถ่ายของเสียของสัตว์	69
การรักษาคุณภาพ	69

บทที่ 12**ระบบหายใจ****73**

ระบบหายใจของมนุษย์	73
ระบบหายใจของสัตว์	75

บทที่ 13**ระบบโครงกระดูก****76**

ระบบโครงกระดูก	76
ข้อต่อ (Joint)	76

บทที่ 14**ระบบประสาท****78**

เซลล์ประสาท (Neuron)	78
ชนิดเซลล์ประสาท	78
การเกิดการกระตุ้นกระแสประสาทในสิ่งมีชีวิต	79
ระบบประสาทส่วนกลาง (Central nervous system; CNS)	80
ระบบประสาทรอบนอก (Peripheral nervous system; PNS)	82
ระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic nervous system; ANS)	82
ระบบประสาทของสัตว์	83
อวัยวะรับความรู้สึก	83

บทที่ 15**ระบบต่อมไร้ท่อ****86**

ฮอร์โมน (Hormone)	86
การควบคุมการหลั่งฮอร์โมน	86

บทที่ 16**ระบบสืบพันธุ์****92**

โครงสร้างของอวัยวะสืบพันธุ์เพศชาย	92
โครงสร้างของอวัยวะสืบพันธุ์เพศหญิง	94
การสืบพันธุ์ในสัตว์	98
ชนิดของไข่สัตว์	99

บทที่ 17	การเคลื่อนที่ของสิ่งมีชีวิต	100
	หมึก	100
	ไส้เดือนดิน	100
	แมลง	101
	มนุษย์	101
บทที่ 18	โครงสร้างและหน้าที่ของพืช	102
	เนื้อเยื่อพืช	102
	โครงสร้างของพืช	105
บทที่ 19	การสืบพันธุ์ของพืชดอก	112
	ส่วนประกอบหลักของดอก	112
	เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งชนิดของดอก	113
	การสร้างเซลล์สืบพันธุ์ของพืชดอก	114
	การปฏิสนธิของพืชดอก	114
	ชนิดของผล	115
	ส่วนประกอบของเมล็ด	115
	ปัจจัยที่ส่งผลให้เมล็ดอยู่ในระยะพักตัว (Dormancy)	116
	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการงอกของเมล็ด	116
บทที่ 20	การสังเคราะห์ด้วยแสง	117
	รงควัตถุที่ใช้ในกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสง	117
	ระบบแสง (Photosystem : PS)	117
	ปฏิกิริยาการสังเคราะห์ด้วยแสง	118
	การปรับตัวของพืช C_4 และ CAM	120
	การหายใจแสง (Photorespiration)	122
	ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการสังเคราะห์ด้วยแสงของพืช	123

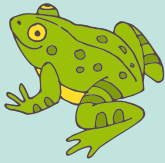
บทที่ 21**ระบบนิเวศและประชากร****125**

ระบบนิเวศ	125
ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต	126
การถ่ายทอดพลังงาน	127
พีระมิดทางนิเวศวิทยา	128
การสะสมสารพิษ	130
วัฏจักรของสารในระบบนิเวศ	130
ประชากร (Population)	132
การเปลี่ยนแปลงแทนที่ของระบบนิเวศ (Ecological succession)	133
รูปแบบการเติบโตของประชากร (Population growth curve)	135
กราฟการรอดชีวิตของประชากร (Survivorship curve)	136

บทที่ 22**พฤติกรรมของสัตว์****137**

พฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด (Inherited behavior)	137
พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learned behavior)	138

BIOLOGY

บทที่ 1

เซลล์

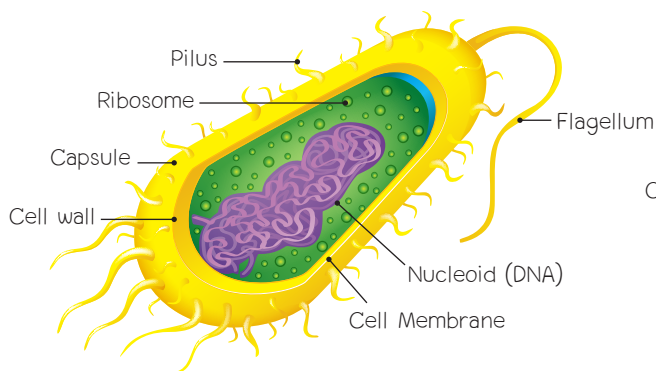
เซลล์ (Cell)

หน่วยย่อยที่เล็กที่สุดที่เป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตที่สามารถดำรงกิจกรรมต่างๆ ได้ ประเภทของเซลล์สามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกได้หลากหลาย ได้แก่

1. แบ่งตามเยื่อหุ้มนิวเคลียส

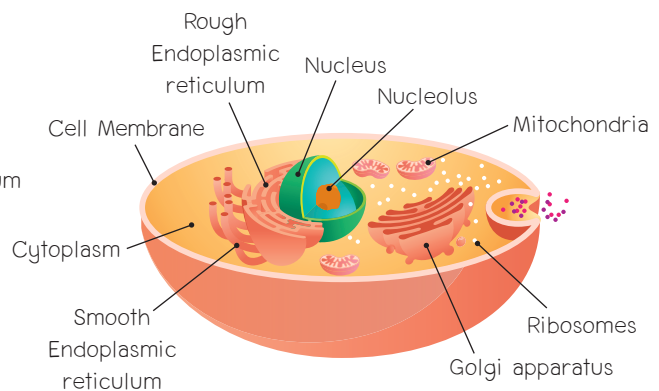
โพรคาริโอต (Prokaryotic cell)

- ▶ สิ่งมีชีวิตที่มีพื้นฐานของเซลล์แบบง่าย
- ▶ ไม่มีเยื่อหุ้มนิวเคลียส
- ▶ ไม่ซับซ้อน
- ▶ ไม่มีออร์แกเนลล์ที่มีเยื่อหุ้มทุกชนิด

ยูคาริโอต (Eukaryotic cell)

- ▶ สิ่งมีชีวิตที่มีเซลล์ที่ซับซ้อนมากขึ้น
- ▶ มีเยื่อหุ้มนิวเคลียส
- ▶ มีออร์แกเนลล์ที่มีเยื่อหุ้ม

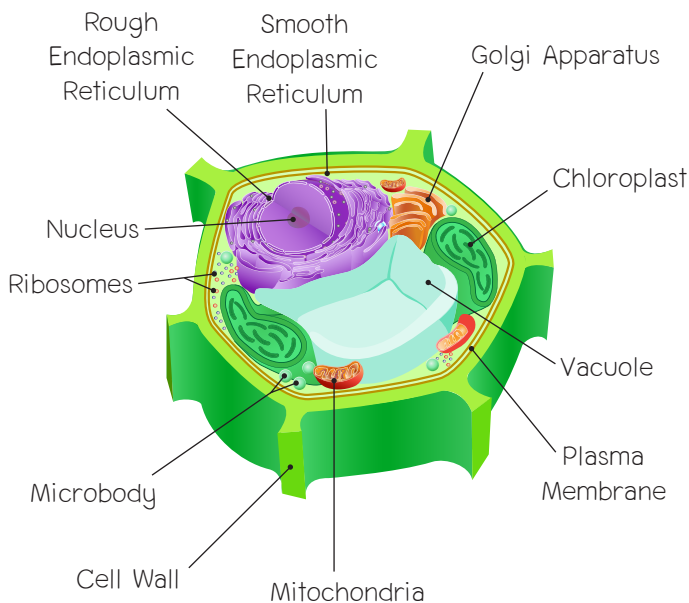
ตารางเปรียบเทียบเซลล์โพรคาริโอตและเซลล์ยูคาริโอต

โครงสร้างที่พิจารณา	เซลล์โพรคาริโอต	เซลล์ยูคาริโอต
เยื่อหุ้มนิวเคลียส	ไม่มี	มี
นิวเคลียส	ไม่มีนิวเคลียส	นิวเคลียสมีเยื่อหุ้ม 2 ชั้น
ขนาดของเซลล์	ขนาดของสิ่งมีชีวิตมีขนาดเล็กมาก (1 - 10 μm)	ขนาดของสิ่งมีชีวิตมีขนาดใหญ่ (10 - 100 μm)

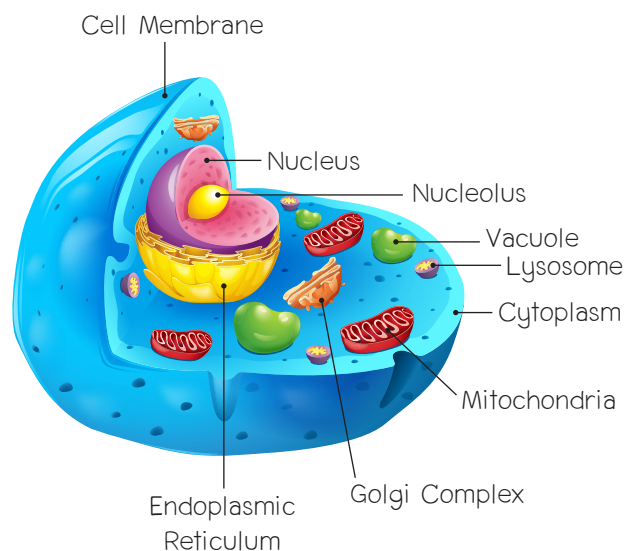
โครงสร้างที่พิจารณา	เซลล์โพรคาริโอต	เซลล์ยูคาริโอต
ขนาดของไรโบโซม	มีไรโบโซมขนาด 70S	มีไรโบโซมขนาด 80S
การแบ่งเซลล์	แบ่งตัวจาก 1 เป็น 2 (Binary fission)	มีทั้งแบบไมโทซิสและไมโอซิส สำหรับการสร้างเซลล์สืบพันธุ์
การเคลื่อนที่ของเซลล์	มีแฟลกเจลลาที่เกิดมาจาก แฟกเจลลิน	มีแฟลกเจลลาและซีเลีย ที่ประกอบด้วยไมโครทิวบูล
ออร์แกเนลล์	ไม่มีออร์แกเนลล์ที่มีเยื่อหุ้ม มีเฉพาะไรโบโซมและ แฟกเจลลัม	มีออร์แกเนลล์ต่างๆ มากมาย
โครโมโซม	เป็นวงกลมประกอบด้วย DNA และโปรตีนที่คล้ายฮิสโตน (Histone)	เป็นแท่งประกอบด้วย DNA และ โปรตีนฮิสโตน (Histone)
ตัวอย่างสิ่งมีชีวิต	แบคทีเรีย, สาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน	พืช, สัตว์

2. แบ่งตามองค์ประกอบของเซลล์

เซลล์พืช (Plant cell)

เซลล์สัตว์ (Animal cell)

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเซลล์พืชและเซลล์สัตว์

โครงสร้างที่พิจารณา	เซลล์พืช	เซลล์สัตว์
รูปร่างของเซลล์	เซลล์มีรูปร่างเหลี่ยม	เซลล์มีรูปร่างกลม, รี
ผนังเซลล์	มีผนังเซลล์เป็นเซลลูโลส	ไม่มีผนังเซลล์
เซนทริโอล	ไม่มีเซนทริโอล	มีเซนทริโอลใช้ในการแบ่งเซลล์
คลอโรพลาสต์	มีคลอโรพลาสต์	ไม่มีคลอโรพลาสต์
แวคิวโอล	แวคิวโอลขนาดใหญ่ มองเห็นชัดเจน	แวคิวโอลขนาดเล็ก มองเห็นไม่ชัดเจน
ไลโซโซม	ไม่มีไลโซโซม	มีไลโซโซม
พลาสโมเดสมาตา	มีช่องพลาสโมเดสมาตา	ไม่มีช่องพลาสโมเดสมาตา

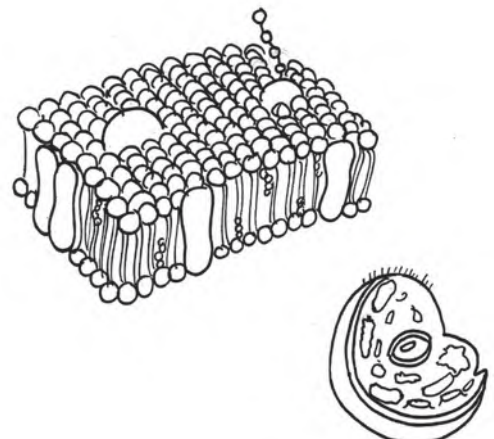
องค์ประกอบสำคัญของเซลล์

เซลล์มีโครงสร้างพื้นฐานแบ่งได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ

1. ส่วนที่ทำหน้าที่ห่อหุ้มเซลล์

เยื่อหุ้มเซลล์ (Cell membrane)

- ▶ พบในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด
- ▶ มีลักษณะเป็นเยื่อบางๆ ห่อหุ้มเซลล์ไว้
- ▶ มีสารจากพวกฟอสโฟลิพิดเรียงตัว 2 ชั้น และมีโปรตีนแทรกอยู่
- ▶ ในเซลล์บางชนิดพบสายคาร์โบไฮเดรตเชื่อมต่อกับโปรตีนหรือเชื่อมกับฟอสโฟลิพิดที่อยู่ด้านนอกของเซลล์
- ▶ มีสมบัติเป็นเยื่อเลือกผ่าน (Semipermeable membrane)

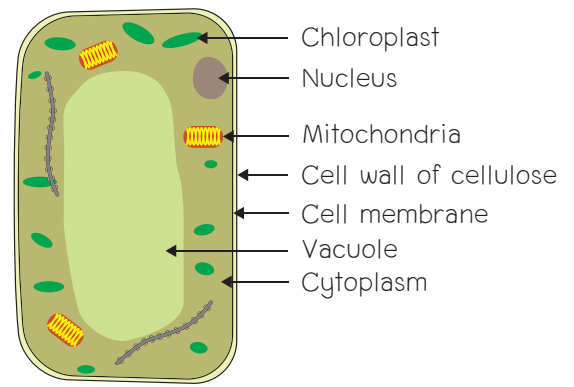

หน้าที่

- ▶ ห่อหุ้มส่วนที่อยู่ภายในทั้งหมด
- ▶ คัดเลือกและควบคุมการผ่านเข้าออกของสารต่างๆ

ผนังเซลล์ (Cell wall)

- ▶ พบในเซลล์พืช
- ▶ เซลล์สัตว์พบเยื่อหุ้มเซลล์อยู่ด้านนอกสุดของเซลล์ แต่เซลล์พืชพบผนังเซลล์อยู่ด้านนอกของเยื่อหุ้มเซลล์อีกชั้น
- ▶ ผนังเซลล์ของพืชมีองค์ประกอบหลักเป็นสารประเภทเซลลูโลส

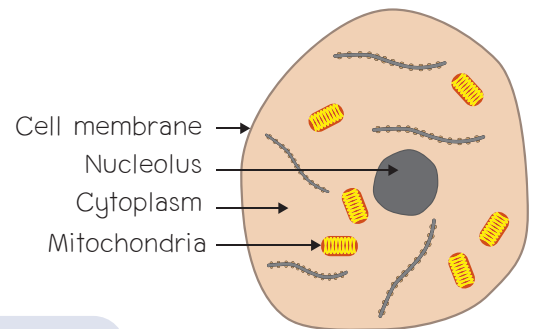

หน้าที่

- ▶ ให้ความแข็งแรงแก่เซลล์พืช

นิวเคลียส (Nucleus)

- ▶ รูปร่างค่อนข้างกลม
- ▶ พบได้เฉพาะเซลล์ยูคาริโอตเท่านั้น ไม่พบในเซลล์โพรคาริโอต
- ▶ ภายในมีสารพันธุกรรม (DNA) บรรจุอยู่

หน้าที่

- ▶ เป็นศูนย์กลางในการควบคุมกระบวนการต่างๆ ภายในเซลล์
- ▶ ควบคุมการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม

ไซโทพลาซึม (Cytoplasm)

เป็นของเหลวซึ่งอยู่ถัดจากเยื่อหุ้มเซลล์ทั้งหมด ภายในไซโทพลาซึมจะมีออร์แกเนลล์ (Organelle) กระจายอยู่ในไซโทพลาซึม ซึ่งออร์แกเนลล์มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็จะทำหน้าที่แตกต่างกัน ดังนี้

ออร์แกเนลล์ แบ่งตามเยื่อหุ้มออร์แกเนลล์

ไม่มีเยื่อหุ้ม

- ไรโบโซม (Ribosome)
- ไซโทสเกเลตอน (Cytoskeleton)
- เซนทริโอล (Centriole)

มีเยื่อหุ้ม

มีเยื่อหุ้ม 1 ชั้น

- เอนโดพลาสมิกเรติคูลัม (Endoplasmic reticulum; ER)
- กอลจิคอมเพล็กซ์ (Golgi complex)
- ไลโซโซม (Lysosome)
- เพอรอกซิโซม (Peroxisome)
- แวคิวโอล (Vacuole)

มีเยื่อหุ้ม 2 ชั้น

- ไมโทคอนเดรีย (Mitochondria)
- คลอโรพลาสต์ (Chloroplast)